

MAGYAR

DOHÁNYJUSÁG.

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYJUSÁG”-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.
 SZERKESZTŐSÉG:
 Budapest,
 VI., Podmaniczky-utca 1. sz.

Előfizetési ár
 „MAGYAR DOHÁNYJUSÁG”-ra
 Egész évre . . . 4 frt.
 Fél évre . . . 2 frt.
 Negyed évre . . . 1 frt.
 Megrendelés a kiadóhivatalban
 vagy utalvánnyal minden
 postahivatalnál eszközölhető.
 KIADÓHIVATAL:
 Budapest, VI. václai-körút
 55. sz., II. em. 20.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felolvas szerkesztő és laptulajdonos:
DARÓCZI VILMOS.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal és az ország minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

TARTALOM: A dohány élvezete. Irta: Daróczi Vilmos. — Dohánytermelő gazdátársaimhoz. Irta: Vajda Gyula, gazd. egyl. titkár. — A dohánytermelés helyzete Elzászban. Irta: Schmitter Ágost, a strassburgi császári dohánykezelő hivatal igazgatója. — Egy kérdés a dohánytenyésztés köréből. Irta: Ambrus József, kisorosi plébános. — Kísérletezések és megfigyelések a dohány kiképzése körül. Irta: Dr. Nyáry Ferencz. — A szegedi dohánybevitel felügyelőség kerületének ideai kincstári dohánytermése. Irta: Láng Ferencz, m. kir. pénzügyi tanácsos. — Dohánybevitel felügyelő. — Irodalom. (A legújabb dohánytörvénynek rövid és népies ismertetése. Irta: Ambrus József, plébános.) — Vegyesek. — Hirdetések.

A dohány élvezete.

Mint minden fennálló találmányok, termények és gyártmányok, szokásba és divatba jönnek, úgy szintén egy bizonyos cikknek is nagy kelendősége lehet: de ugyanaz ismét letűnik a napi rendről, vagy megszűnik divatcikk lenni, majd újra más alakban állítható elő, és ismét nagy forgalomba jön, éppen így vagyunk a dohánynyal is.

A mi előttréges régen kitűnő volt, az most talán nem is használható, a mi ezeltől rossz volt, talán éppen most jó — az emberi igények nagyon változók.

Mi most egyes helyeken óriási mennyiségű dohányt termelünk, mely a czélnak egyáltalán nem felel meg, mert aköz van olyan dohány is, mely se nekünk, se másnak nem kell.

Olyan dohányt kell tehát előállítani, mely saját élvezetünknek és a világ kedvének és igényének megfelel, illet termelni pedig kedvező éghajlatunk és talajunk mellett hivatva vagyunk.

A nehéz burnót dohányok, melyek ezeltől oly nagy keresletnek örvendtek, majdnem egészen kimentek a divatból.

A burnótozás napról-napra egész Európában csökken, és így azt nagy mérvben természetien felesleges.

A nagyon erős dohányok élvezetere, a jelenkor fejlettebb igényü emberei nem alkalmasok, és nemzedékünk, mely a régiektől most nagyon elütő, nem bírják, nem tudják és nem akarják, a szenesedő, rozsgésű és felette erős dohányt pipázni.

Ugy nyilatkozik manapság egész Európa, hogy könnyen égő és gyöngéd dohány kell, tehát illet kell előállítani. Hogy minő előnnyel bír a dohány könnyűsége az egész világ dohány kereskedelmére nézve, Schmitter cikkjére figyelmeztetjük szives olvasóinkat. Ilyet termelni — mondóm — kedvező talajunk és éghajlati viszonyunk folytán okszerű kezelés mellett, képesek lehetünk.

Mert a mi dohányunk, ha az azon jó talajban, mely rendelkezésünkre áll, czél szerű nevelés mellett termeltetni fog; kellemére, illatára és zamatjára nézve páratlanul álland a maga nemében; de nem csak a finom pipa dohányra kellene szult

fektetni, hanem főképp oda kell törekedni, hogy szivar-takaró leveleket a lehető legnagyobb mérvben állítsunk elő, és pedig olyat, hogy az a czélnak megfelelő legyen.

Az amerikai Havanna szivar takaró levelek, melyekhez hasonlót az egész föld kereségén hiába keresünk, az egész világ által vásároltatnak, a mennyiben azok, semmi által ki nem pótolhatók.

De vannak ám más szivar takaró levelek is, melyeket az állam importálni kénytelen; azért, mert szükség van rá, a mennyiben itt bent nem termeltetnek kellő mennyiségben de főleg minőségben sem.

Nagy mennyiségben vétetnek például az állam által a hollandi szivar takaró levelek; első sorban azért vétetnek, mert gyártási czélra igen alkalmasak, másrészt azért, mert felette kevés szivartakaró levelet remélünk az országban.

A hollandi szivartakarónak az előnye a mieink felett abban áll, hogy azok roppant vékony levelek; és mig például a mi szivartakaró dohányunk 100 levele egy fél kilót nyom, addig a nevezett hollandi ugyan ily nagyságu levelekből majdnem 200 nyom egy fél kilót; tehát kézzel fogható, hogy gyártási czélokra igen előnyös, mert majdnem kétannyi szivartakarunk be véle mint a mieinkkel.

A mi szivartakaró leveleink, levonva azon nagy horderejű előnyét ama szivar borító leveleknek; minden tekintetben jobbak, mint a hollandiak, mert izre. zamatossgára, tartalomra fölülmulják amazokat, a gyártás is sokkal könnyebb a mieinkből, mert leveleink tartalom dussabb k és nem oly törekenyek, mint a hollandi levelek, melyekből a szivar borításnál, éppen törekenységök miatt igen sok kárba megy.

De ha mi nagy szult fogunk fektetni a szivar-takaró levelek előállítására, nem csak sok szivartakarót nyerhetünk, hanem jót is; mert az is igen könnyen kivihető, hogy épen oly finom, vékony leveleket kapunk mint a hollandiak, azon külömb-séggel, hogy a mieink daczára annak, hogy oly vékony lesz, mint amazoké, nem fog oly törekeny lenni, a mennyiben tartalom dussabb és rugékonyabb lesz mint a ok.

A szivar-takaró előállításánál mindég csak azon vidéket gondolom, a hol ez országunkban eddig is termeltetni szokott. Békés, Csanád, Szabolcs, Arad és meg egy néhány megye, okszerű kezelés mellett sok és jó szivar-takaró dohányt szolgáltat az országnak.

Hogy a jobb szivar-takarót termelő helyeken a czélnak megfelelő dohányt termeljünk, első sorban a talajhoz legjobban illő fajt kell ültetni, erős, érett, válogatott, tiszta, jó magból származott korai, erős, jól nevelt palántából, kitűnően megmivelt talajban, az ültetést a szokottnál sürűbben kell végeztetni. úgy hogy egy katasztrális hold földbe legalább 36000 palánta ültetessék el; ezt minden esetre csak a legerősebb és legjobban mivelt talajba tehetjük, mert ha talajunk szegény, az ilyen sürűn ültetett dohányból semmisse lesz;

ellenben a kitűnő talajban, ha nem is nő a levél oly felette nagyra — a mire nincs is szükség, mert a felgyártásnál a legalkalmasabb a közép nagyságu levél — a szép közép nagyságu levél a szokottnál sokkal vékonyabb lesz, és könnyen megtörténhetik, hogy mennyiségre nézve is, felettebb több lesz mint a rendes ritka ültetés mellett.

Igy van az, hogy Hollandiában, annyi területen, a hol minálunk a legjobb esetben 10 méter mázsa dohány terem meg; ottan, 20—25 mázsa terem, daczára annak, hogy se éghajlati viszonyuk se talajuk nem oly alkalmas, mint a mieink; ok a rendkívüli jó és okszerű kezelés, trágyázás és mivéléssel pótolják ki azt, a mit a természet tőlük megvont.

Daróczi Vilmos.

Dohánytermelő gazdátársaimhoz. *)

Kérdést nem szenved, hogy az amerikai, keletindiai s az ujjabban fenyegető afrikai verseny mellett mi magyar gazdák csak úgy állhatunk fent, csak úgy boldogulhatunk, ha egy hold területen legalább is kétannyit, az eddigénél sokkal jobb minőségű terményeket termelünk. A mennyiséget elérhetjük az okszerűbb s szakszerű földmivélés és trágyázás által, a jó minőséget pedig a szakszerű kezelése által terményeinknek.

Ezen eljárás, különösen a jó minőség előállítása, sehol egy terménynél sem tesz oly óriási különbözetet az eladási árában mint épen a dohánynál, mert jó és szakszerűen kezelt finom dohány mmázsájáért 56 frtot, rozslt kezelt rozsmínőségű dohánynak mmázsájáért csak 6 frtot kap a termelő, vagy semmit, a beváltásnál a kihányás osztályába vetetik. Igy tehát nekünk magyar gazdáknak mint dohánytermelőeknek minden törekvésünknek a magunk s az államkincstár s a magyar állam, édes hazánk javáért oda kell teljes erőnkkel törekedni, hogy minél jobb s finomabb minőségű dohányt állítsunk elő. A magunk javáért azért, mert így dohánytermelésünkkel 4—8-szor annyi szivarunk lesz mint eddig, az államkincstár javáért pedig azért, hogy a jó minőségű dohányra a belföldi fogyasztásnál is igen nagy szüksége van, s a jöminőségű dohányt könnyen értékesítheti külföldön is, mig a rozsmínőségű sokszor nyakán veszi; a magyar állam szeretett hazánk javáért pedig azért, hogy

*) Szivesen adunk helyet Vajda Gyula egyleti titkár ur cikkének, habár több helyen ellenkezik nézetünkkel; a cikkben felemlített egyes részeket, melyeket cikkirő mult év augusztus havában már közzé tett az „Egyet-értésben”, ugyan azon lap augusztus 20-ának kelt számában czáfolattuk is már annak idején.

Ezzel is kénytelenítve vagyok, hogy az általam igen nagyra becsült cikkirőnek egyes nézeteire megjegyzést tegyek.

A cikkből kiténik a sok oldalú tapasztalat, a valódi tiszta önzetlen ügybuzgalom, és azért örömelejesen, egész terjedelmében változatlanul közzé tesszük; meg vagyok róla győződve, hogy jeles munkatársaim valamelyike még vissza fog réá térni. Szerk.

igen nagy különbséget tesz egy állam nemzet gazdaságánál, ha évenként 8—10 millió forintot ad ki mint mi most külföldre dohányért, vagy 10—50 ezer annyit vesz be, mint bevethetnénk, ha jó finom dohányt kellő mennyiségben állítanánk elő s azt külföldről értékesítenénk.

Teljes hitem s meggyőződésem, hogy Magyarország a finom dohány termelésre kiválóan alkalmas glebéjénél, s klímájánál fogva, hivatva van Német, Orosz, Svéd, Norvég, Angol stb. európai országokat ellátni finom dohányval, melynek elérése, egyrészt tőlünk dohány termelőktől, másrészt s főképp az allamkincstár tapintatos eljárásaitól s külföldről leendő értékesítésétől függ, s függ attól, hogy a jó dohánytermelő helyeken a termelési engedélyek megadásával nem fukarkodva a termelést nagy mérvben terjeszték ki, a termelőnek kiérdemelt fáradságát fizesse meg, már egyelőre is a nevezett országok fővárosaiban nyitasson Bazar, s oda a legfinomabb dohányokat küldje ki; fogjon a finom magyar dohány értékesítéséhez s megősmertetéséhez már a jövő évben.) Így tehát, azon nagy hoidereitől czél elérésére, hogy dohányunkból külföldről sok milliókat vehessünk be, nekünk termelőknél az allamkincstárnál korlított kell eljárniuk, a finom dohány előállítását czélzó rendeleteket, utasításokat pontosan követniük; de viszont az allamkincstárnak a szarvórtó s gyakorlatilag tapasztalt dohánytermelőt ez irányú véleményét s javaslatát meg kellene hallgatni, s jónak talalva életbe leptetni.

Ekkor a magyar gazdának egyik fő bevétel törzsa lehet a dohánytermelés s az állam százmilliókat vehet be idővel külföldről dohányért.

A legelőbb elmondottakból önként előáll azon kérdés, hogy a magyar dohánytermelő dohány termelésének mennyiségét s jó minőségét miként nagyobbithatja legcélszerűbben s legolcsóbban?

Dohánytermésünk mennyiségét tetemesen szaporíthatjuk, ha:

1-ör: A dohány földünket őszzel, az eddigmél legalább is 4—5 hüvelyvel, melyekben felszántjuk, hogy a késő őszi és téli nedvesség oda nagy mérvben beszivároghasson, s így száraz klímánk alatt dohányültetvényünk, növényének idejében kellő nedvességben részesülhessék — mit a dohány igen megkíván — hogy azonban ezen czélt teljes mérvben elérhessük, szükséges: hogy a dohányföld tavaszkor szántása az őszimél legalább is 3—4 hüvelyvel sekélyebb legyen, nehogy az őszi és téli nedvességben gazdag őszel teliszántott földréteg, a tav. sz. szántás által összes mennyiségében felfordítottassék és kiszáradtassék; a talaj kiszáradását meggátlandó, szükséges még a dohánytalaj területét minden szántás után s folytonosan 2—3 ujnyi mélység porhanyó állapotban tartani, rövid fogu könnyű boronával (fogással) való megfogaso-

las által. Az ültetés alá való szántást legalább is 8—10 nappal előbb ejtsük meg, mielőtt a palántát elültetnénk, hogy a talaj jól megülepedjék, s különösen azért, hogy azon ültetésig egy kis gyöngye zöldség fejlődjék, mely esetben a pajor és kártékony rovarok a dohánypalántáink keserű s keményebb gyökereire nem nyulnak, míg gyengébb és édesebb táplálékot kapnak, s így dohánypalántáinkat megkíméljük, mi nagy előny. ²⁾

2-ör, ha okszerűen trágyázunk dohányunk alá, és pedig a következőképen: 1 kat. hold megtrágyasához veszünk 1 m. m. párolt csontlisztet, 1 m. m. gypsizsoltot, s ezeket 4 m. m. porhanyó, száraz s homokostán át-hányt istállótrágyával egyenletesen összekeverjük, s ezen keverékből a palántaültetési helyekre egy-egy jó maroknyit szórunk, mit két asszony egy-egy holdon könnyen elvegez. — Ezen eljárás úgy a természet mennyiségét nagy mérvben szaporítja, mint minőségét igen javítja; mert a folytonos szentermeléssel kimerített, különben is hazánk talajaiban igen túlmértékben levő phosphorsav, mint legfőbb növénytáp, mely nélkül növény buján nem tenészik, kellő mértékben megadatik dohányunknak a csontliszt által; s mert a dohány sok meszet igénylő növény s az igen sok dohánytalajainkban kis mértékben találtaik s az a csontliszt és gypsizsolt tartalmú által ezen trágyázási mód mellett megadatik. Ezen trágyázási mód a dohány jobb minőségére pedig azért van nagy betelvalással, mert a dohány teljes s tökéletes kifejlődéséig igen elősegíti, s csak a teljesen s jól kitejlett dohánytörke adhat tökéletesen jó minőségű dohánylevelet, továbbá a nagyobb mérszartalom a tökéletes s idejében való beérését nem csak elősegíti, de siettetti is, mely a dohány jó minőségére nagy hatással van. Így eljárva, okszerűen és olcsón trágyázunk, amiért is bátor vagyok ezt ajánlani termelő gazdatarsaim becses figyelmébe.

3-ör, Csakis erős és dúsgyökerezű palántát ültessünk idejében, mert csak ilyenből lesz tökéletesen kifejlett, magas, nagy levelű s sokat adó dohány; mely jobban kiállja az idő viszontagságait is, mint a gyenge; erős s dúsgyökerezű palántákat pedig úgy nevelhetünk, ha a melegagyakat idejében elkészítve, a dohánymagot abban ritkán, minden negyszáz hüvelykre csak 8—9 magot vetünk, mely utóbbit az utabb időkben felalalt dohánymagvető géppel, mely egyszerű és olcsó, érthetünk el. Ez eljárás a dohány jobb minőségére is nagy mérvben hat. ³⁾

4-er. Ha dohánunkat vízzel kell ültetnünk, akkor trágyaleves vizet öntsünk az ültető helyekre, ez a termést nagyban szaporítja.

Dohányunk minőségét az eddig elmondottakon kívül még tetemesen javíthatjuk, ha:

1-ör, Csakis a finom dohánytermelésre teljesen alkalmas talajba ültetünk.

2-ör, Ha minden egyes dohánytörkének virágbimbójából 2—3 at, a legfejlettebbet meg-hagyjuk, a végből, hogy a természetből magképzésre rendelt, gyanta s egyéb bűdös anyagok a magképzésre fordítottassék, s ne veressék vissza a dohánylevelekben, mint akkor történik meg, ha a virágbimbók mind eltávolítottatnak. ⁴⁾

²⁾ Ezen okoskodás igen szép észszerűséget tanúsít, de a gyakorlatban nem állja meg a helyét, mert a gyöngye palántának a legnagyobb ellensége a gyom, és szentierem a dohányföldet folyton gyommentesen kell tartani; — azon förté, mely a keserű dohánnyt szereti, az nem a gyomot, hanem mindig a dohányszárát fogja enni; ha megannyi gyom lesz mellette is. Szerk.

³⁾ A meleg ágaktani sorvetést ezelőtt több évvel és azóta folyton ajánlom, és már sokan így kezdik, és ezzel nagyon dícsékesnek — igen leköteleznie czikkíró ur. ha tudatná velem, hol kapni ilyen kis vetőgépet. Szerk.

⁴⁾ Magbuzdó csakis finom kerti leveleket lehet hagyni, de másnemű dohánynál, azt nem szabad, és a világ legfinomabb dohánytermelői, még Amerikában is — a bugát csakis azon tökélen hagyják meg, mely magtermelésre van szánva. Szerk.

3-oi. Ha csak a tökéletesen érett leveleket törjük le, s már töréskor osztályozzuk kívánat szerint, s ha dohányleveleket 24—36 óráig fülleszteni hagyjuk, s ritkán fűzzük, vagy még jobb, szeges léczekre agyattuk, s a pajtákbán árnyékban szárítjuk, hogy sem az erős napheve, sem eső és harmat egy óráig sem érje.

(Hogy is lehetne az eddigi szokásos rossz eljárás mellett valódi jó minőségű dohánnyt a legjobb dohánnyal is előállítani akkor, midőn (tiszelet az igen kevés kivételnek) a dohányleveleket nagyobbitára éretlenül egyszerre törtek le, tulsűrűn fűzték, a szabad ég alatt heverni hetekig hagyták, hol az eső és harmat által kilugoztatott, a nap heve által összeégettett s az illatot és zamatot adó ethericus olajoktól majdnem teljesen megfosztott. Ily hanyag s káros eljárás asta alá a magyar dohány régi jó hírnevét külföldről, melyet visszaállítanunk hazafiai szent kötelességünk. Még csak nem is képzhetjük, hogy teljes szakszerű kezelés mellett dohányunk minőségét hova fejthetjük ki, hova emelhetjük illat és zamat dolgában, világhírűvé tehetjük. Ám úgy legyen!)

A jó minőségű finom dohány előállításának egyik legfőbb nélkülözhetlen feltétele a szakszerű szárítás — árnyékbani szárítás — ennek pedig az okszerűen, szakszerűen épített s belberendezéssel bíró szárító. Ennek hiányában jó minőségű finom dohány nem állítható elő. Igaz ugyan, az árnyékbani szárításhoz több szárító helyiség kivantatik, a napon való száritással, — de csak akkor, ha továbbra is zsinoson szárítjuk, — ha azonban léczeket használunk, mint használunk sokkal üdvösebb s szükséges, akkor az árnyékbani szárításhoz jóval kevesebb szárító helyiség kivantatik, mint a napon való mostani szokásos száritással. S a szárító pajtákat s egyéb helyiségeket, idejében az építéshez hozzafogva a szükséges faanyagokat télen fuvarozva s kifartagatva, s szárító léczeket a dohányosokkal s taragó gazdával egy szerzett minta után színtelen télen át készítve, igen olcsón előállíthatjuk; mely körülmény a ma pénzszűk világban igen fontos, és pedig szerény gyakorlati tapasztalatom után mondván, az okszerű és észszerű szárítót a legolcsóbban a következőképen állíthatjuk elő: a falaknak földből vert falakból (2—2¹/₂ láb széles, 8—12 láb magas) kell állnia, melyben minden 3 láb távolságban s minden irányban 2¹/₂—3 hüvely atmerőjű, égetett alagöcsöket kell bevezetni úgy, hogy azok az átellenben levő falon, egyik a másikval átellenben álljanak, vagy a a már megvert félg száraz falakat a fentebbi módon kerékagyfúráló ki kell lyuggatni, ezen rostaszerű falazaton s a ned, vagy szalmatezőtet a szárítóban keletkezett vízparak mind kitarokodhatnak, s a száraz meleg levegő pedig folytonosan betöndülhat, (szóval a légke-területre egyvánt kellő mérvben kiterjed.) Az épület e két végén: két öl széles szarnyas kapukkal láttaik el, a közepén négy láb szélességű kis kapuval. A vert falra jönnek a borító gerendák, erre a szükséges távolságban a keresztgerendák és szarufák, mely utóbbit ritkán beléczeltetvén, naddal vagy szalmával befedetik. A tetőzet végei fél czöl vastag deszkákkal beszegezettik, mely könnyen kinyitható s elzárható kapucskákkal van ellátva. Kész a czélszerű és olcsó szárító; észszerű, mert a dohány benne igen szépen és gyorsan szárad; olcsó, mert egy ilyen 9 láb magas falu, 4 öl szélességű (belső világozottsága 16 öl hosszú, 4¹/₂ öl magasságú) szárító, a fuvart (mert a magam czéjára hordta) a fa-és fedőanyagot deszka kivételével nem számítva (mert magamnak volt került: 142 ft készpénz kiadásomba, a szükséges deszkák árával, vasakkal s észszerű berendezéssel együtt; s képes ezen szárító 7—8 léczes száritás mellett: 10—12 hold dohánytermést magába foglalni. Ha pedig, valaki maga em-

berével faragtatja télen át, akkor még olcsóbbá kerül. Ez elég olcsó s czélszerű szárító, s mint ilyen bátran merem gazdatársaimnak melegen ajánlani.

Hogy pedig az első fonal dohánytól kezdve, az utolszor fűzött fonalig mind árnyékban, s igen olcsón szárított hassék, úgy, hogy egy levél felfűzött dohányunkat se érje egy percig se napsfény, se harmat, akkor a még is szokásban lévő külső szárító álló helyek helyett: állandó szárító álló helyeket következőképen kell készítenünk: pl. 9 drb $3\frac{1}{2}$ öl hosszú, $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ láb vastag fákat oszlopoknak kifuragtatunk, s a felső végén csappal ellátjuk, melyekben a vékony keresztgerendák jönnek; az oszlopokat (minden darabot) $1\frac{1}{2}$ láb távolságban kisujnyi vastagságú furóval atfuratjuk egész hosszában, azután az oszlopokat egymástól: úgy széles-égben, mint hosszaságban, két öl távolságra a földbe fél öl mélyen beásatjuk, a keresztgerendákat, melynek végei ( ) formájú vashorog (a könnyű tetőzet szélső fainak befogadására) erősítették. Az oszlopokon furt lyukakon ócska vastag telegrammdrótokat (melyet az államtól métermázsanként 5 ftrtért kaphatni) keresztül huzunk (ezek a szenva fának felelnek meg, s reájuk a fűzerek, vagy dohánylécek akasztanak fel.) A tetőzete áll: ezen négy öl széles s négy öl hosszú faállományok: két öl hosszúságú 14 drb vastag, 36 drb fél öl vastag lécből, s 82 négyzet méter fedőpapírmalomból, melyből két két öles hosszúságú, mozgatható, tetszés szerinti szétterpeszhető s összehajtható tetőzet alakították, hosszú ereszrel; illetve a lécekre, melyből a vastag, a szarufát képezi, a tető (eczet), a papir fedőlemez reá szögeztetik, s kész a tetőzet, s ezen tetőzet a mar felállított oszlopok alkotmány szélső gerendáinak végébe vert vashorogba betétek és kész az olcsó arnyékban szárításra alkalmas hely; s képes 720 drb exsiccatort (4 méterest), azaz 2 hold dohánytermését befogadni, s kerül 25—32 ftrba, minden anyagot, ács munkát pénzért számítva; ha pedig a dohány termelőnek faanyagja van s faragó gazdája: 10—20 ftrból könnyen kiállíthatja.

Ezen külső, arnyékban szárítót mindenkori, de különösen a jövő évi átmeneti időszakok melegen ajánlom gazdatársaim figyelmebe s gyakorlatba vételére, mert kevésbé kerül s a czélnak igen megfelelő, mivel a dohány s a bad levegő nem ég s arnyékban, eső s harmattól mentesen s zárad; s ha oldalai sűrűn font gvékény nyel beszegtetnek, még téli száritást is szolgálhatnak. A nyári száritásnál elég, ha a fedőpapírmalomból szélre (az eresz végére) vart, durva, bekatránnyozott vaszonból készített függönyök leeresztetnek, eső időben pedig, ezen külső szárító aló alja, szalma, pokróczokkal vagy gvékény nyel körülumogattatik.

Ha pedig az csak nyári szárító helyül használtatik, akkor az itt jól megszáradt dohány innen az állandó téli száritóban igen sűrűn, majdnem egymásra halmozva rakathatják be, mely által igen sok hely megkíméltetik, illetve nyeretik, annélkül, hogy dohányunknak ártalmára lenne, sőt hasznára van, mert az így berakott dohány kissé erjedésnek indul, szebb, barnább színt kap. S amint a dohány berakása az állandó téli száritóban megtörtént, az említett nyári száritó tetőzet levesszük, összehajtjuk s száraz helyre tételle elteszük; kevés helyet igényelvén. A fennálló oszlopok tetőzete egy-egy kis szupot huzunk s a rothadástól ezt is megóvjuk, magától értetődik, a vékony keresztgerendákat is a csapokból kivéven, szárazra tesszük el.

Ha azt tekintjük, hogy a külső száritáshoz szükséges szakasos oszlopok úgy is szükségesek, s szintén kiadásba kerülnek, s majdnem minden évben nagyrészt feltöltetnek, s elkallódnak s ha tekintetbe vesszük, hogy az állásokhoz szükséges szenvafák (melyre a fonalak kötöttek, vékony fenyőrudak) legtöbb helyt méregdrágán szerezhetők be, akkor az

ajánlott állandó nyári szárító hely nagy előnye még inkább előtérbe lép, s az előállítási költségek megkevesédek.

Kelt P.-Apátin, 1888. okt. hó 14-én.

Vajda Gyula,

földbírtokos, s gömör-kishont megyei gazd. egyl. titkár, szabasi dohánytermelő.

A dohánytermelés helyzete Elszásban.

SCHMITTER ÁGOST felolvasása.

Ernsteinban október 7-én tartott kerületi gazdasági gyűlésen Schmitter ur, a strassburgi császári dohánykezelő hivatal igazgatója, az elsászi dohánytermelés helyzetéről egy kiváló érdekességű felolvasást tartott, melyet alább közlünk.

Az értekezlet a következő hű fordításban: Mindnyájuk véleménye megegyez abban, hogy a dohány-cultura helyzete Elszásban igen szomorú; a dohánynyal beültetett területek ez évben ismét 800 hektárral fogytak; egészben a régebbi évekhöz hasonlítva 2500 hektárral kevesebb termő föld van betvetve, ami a mezei gazdászatra nézve 2,400,000 mrk. kárral egyenlő. Ezen helyzetnek keletkező okait már régen megfettegte egy kis röpiratban, és azt hiszi, hogy a jelen levők igazat adnak neki, az abban foglaltakat illetőleg.

Azon kérdést illetőleg azonban, hogy ezen rossz mint harítható el, a vélemények természetesen igen elágazók; megkísérli tehát az álláspontot, melyre ő helyezkedik, tisztán s világosan feltüntetni.

Karlsruhuban van egy gazdasági vegy kísérleti állomás, melynek főnöke dr. Nessler, udvari tanácsos, már 30 éve foglalkozik a dohánykérdéssel, s különösen nagy érdemeket szerzett magának az által, hogy a dohányt alkotórészeire chemiai uton bontotta fel. Tavaszal volt szerencém vele a dohánykérdésről beszélgetni, a többi közt ezeket mondá nekem: Minden tudományos kutatásaim és kísérleteim mellet, hogy jobb anyagot produkáljunk, hiányzik egy: nem vagyunk földművesek; a parasztek praktikus tapasztalatai nekünk mindig hiányzani fognak. Ezt csak a világosság szempontjából említem; a tanult ember, mint p. o. a gyáros ezen tekintetben csak tanácsokat osztogathat, ezen tanácsokat azonban kivételre hozni, mindig a parasztek lesz dolga. Röpiratomban, tamszodva mint gyáros szerzett tapasztalataimra, előadtam miért kell másként a dohányföldeteket megtrágyázni, s tamszkodva a tudósok kísérleteire, előadtam, hogy miként kell trágyázni.

Miután ma azon szerencsében részesültem jelen lehetni e díszes gyűlésen, gyári szempontból akarom a kísérletet megtéve kimutatni hogy mennyire szükségessé vált a culturváltozás. Csak két fontos pontot akarok méltatni.

1. Miért keresik mindinkább a könnyű dohányfajokat?

2. Miért keresik mindig a nagyobb mértékben a jól égő dohányokat?

Ez a két kérdés már azért is a legnagyobb fontosságú, mert e két kérdésnél a gyárosok tendenciája homlokegyenest ellenkezik az ültetvényesek tendenciájával. A világ összes államai a dohányban jó állami jövedelmi forrást ismertek föl, s azért adóval megis terheltek. Csak ezen adó emelése különböző az államokban. Egyes államok a nyers dohányt adózzák meg. Minél magasabb tehát ezen adó, annál nagyobb a gyárosnak szükséglete könnyű, azaz könnyű sulyú dohányban. Anglia p. o. a nyers dohányra vetette a legnagyobb adót. A vám, melylyre a nyers dohány terhelve van, az államnak a népesség számához viszonyítva fejenként 6 márkát hoz, míg Németországban csak 1 márkát. Eszerint az angol gyáros utalva azon dohányt használni, mely sulyra nézve legkönnyebb, más szavakkal, mely nagy levelei daczára is könnyű. Az angol gyáros továbbá

arra is tekint, hogy oly dohányt találjon, melynek sulyviz hozzáadása által emelthezzék.

Észak-Amerikában nem a nyers dohány, hanem a gyártmány van megadóztatva; mégis a gyáros itt is a könnyű árut keresi, itt is lehetőleg nagy levélű s mégis könnyű dohányt akar. Erről tanulságos esetet hozhatok föl, mely a múlt évben nagy feltűnést keltett. Kenntucky állam évenként 100 millió kiló nyers dohányt produkál, mely körülbelül 80,000 hektár földön terem; egy része otthon lesz feldolgozva, másik része a monopolumos államokba lesz szállítva; nagy része Brémába megy, hogy ott a gyárosoknak eladassék. A múlt évben a Kenntucky-dohányra rendkívüli „hausse“ következett be; be lett bizonyítva, hogy Brémában amerikai dohány-nyagykereskedők jelentek meg, hogy összevásárolják a Kenntucky-dohányokat, mivel a termés Amerikában teljesen rosszul sikerült. Csak hosszabb idő múlva tűnt ki, hogy Brémában csakugyan jelentek meg amerikai dohány-nyagykereskedők, de nem azért, hogy a közönséges Kenntucky, hanem csak az ugynevezett határvidéki-, Cincinnati-dohányokat összevásárolják s pedig azon egyedüli okból, mert ezen dohányok egyenlő nagyságú levelek mellett kisebb sulyuk, mint a közönséges Kenntucky-dohányok.

Sumatrán oly dohányt termelnek, mely magas ára daczára (100 kilója öt-hatszáz márká) is az egész világon használtatik; hírnevét különböző jó tulajdonságainak köszönheti, különösen tetszős színének mint szivar boríték-levél s könnyűségének. Egy font Sumatradohánnyal három sőt négyszer annyi szivart lehet befűteni, mint ugyan oly sulyú más dohánnyal.

Németországot illetőleg azt mondhatom, hogy dohányja még nincs annyira megadóztatva, mint más államé. Miután azonban a verseny igen nagy s a gyáros az általa fizetett adót nem fizetetheti meg magának a fogyasztó által, kényszerítve van, hogy szemre nézve épen oly nagy gyártmányt mutasson fel, mint azelőtt, azonban sulya a gyártmányok könnyebb mint azelőtt volt. Könnyebb megérthetők végett két egyforma sulyú szivart készíttetem, az egyiket sulyos minőségű dohánnyal, a másikat könnyű minőségűből; mindjegyik 5 grammot nyom. Ha már most megtekintjük ezen szivarokat, könnyen megérthetjük, miért igyekeznek a gyárosok könnyű dohányt használni. Ezek azok az okok, melyek miatt a könnyű dohánnyokban mindinkább nő a kereslet; s ez az adó emelkedésével lépést tart.

Elérkeztem a második kérdés fejtegetéséhez: »Miért keresik mindig nagyobb s nagyobb mértékben a jól égő dohányokat?« A dohány fényűzési cikk s az is marad s így csak méltányos az az adó, mely ép úgy reá, mint a többi divatos fényűzési tárgyakra vetve van.

Ezelőtt száz évvel minden nagy ur a zsebében hordott egy dohánnyaralót, hogy maga készítsen el a felszipantásra való burnót, ép úgy mint manapság sokan maguk sodorják cigarettáikat. A burnót mindinkább kevesebben élvezik, s miután azt nehéz s nehezen égő dohánnyal állították elő, nagyon természetes, hogy ebből is most kevesebb fogy, mint azelőtt. Továbbá a szivarozás mindinkább divatosabbá vált, míg ellenben a pipázás kimegy a divatból s pedig sokaknak, a szerényebb jövedelműeknek, kárára; mert azért az árért, melyet szivarért, a szép csomagolásért és nevéért fizet, bizony nem egy jó pipa dohánnyal többet élvezhetne meg, de hát a divat ilyené lett. Talán helyén volna itt számadatokat szolgáltatni. Az állam meglehetősen jó pipa-dohányt szolgáltat, melyből 100 gramm pakli 12 pfennig. Egy közönséges szivarnak 5 pfennig az ára és nem nyom csak 5 grammot; tehát egy gramm 1 pfennigbe és 100 gramm 100 pfennigbe kerül.

Ehhez járul, hogy mielőtt a szivarra reá gyújtunk, egy darabkát belőle levágunk, s egy még nagyobb darabkát a szivarozás után dobunk el, miáltal a szivarnak 20%-ka vész karba. Így tehát 100 gramm dohánnyal ára,

mely szivar alakjában füstöltetik el, 120 pfen-nigbe; míg ellenben 100 gramm dohány, melyet pipában szívunk el, csak 12 pten-nigbe kerül, tehát épen tizedrészebe. Ezen témáról igen sokat lehetne beszélni, de én egy megjegyzéssel befejezem ezen tárgyról beszédemet: Régi festmények, naprák a parasztot az eke-szarvánál minőig kis kurtaszárú pipával szájában ábrázolják; így sokkal festőibben néz ki s nekem is nagyon tetszik így; de parasztot az eke-szarvánál szivarral szájában látni, ez nekem sehogysem tetszene s művészi szempontból bizonyosan nem oly szép. Továbbá a szivarhoz használt dohánynak könnyen égőnek kell lenni, nem pedig olyannak, mint a pipa-dohány. Ez különben természetes is. Ezekből következtetve, a szivarhoz való dohány vásárlásánál figyelembe veendő, hogy az könnyen égjen; oly szivar, mely nem ég jól, nem ér semmit.

Nemrégiben egy nagy szivargyár tulajdonosa elbeszélte nekem, hogy mily jó üzletet csinált a könnyen égő nyersdohány bevásárlása alkalmával: „A dohány bűdös ugyan — mondá — de kitűnően ég s a parasztok élvezettel füstölik el.”

(Vége köv.)

Egy kérdés a dohánytenyésztés köréből.

Az 1887-ik évi 44. t. czikk 14. §-sa így hangzik: „Az anya- és csucslevelek leszedése után a dohánytőkék azonnal és legkésőbbben október hó 15-ik napjáig kiszántandók, vagy más uton eltávolítandók. A ki ezen §-ban foglalt rendelkezésnek meg nem felel, a dohánytermelésből kizárandó.”

Ez a törvény szó szerint; és ez elég világos, s mégis fordulhat elő eset, midőn a termelő nem tud eligazodni ez ügyben, s egy nagy kérdőjel előtt áll; például:

János nem volt soha dohánytermelő és most sem az. Van nyolc hold földje. Ebből négyet kiadott dohánytermelőnek, a kik szép dohányt is termeltek a négy hold földön, s a haszonbért előre le is fizették. Meg jött október 15-dike, s a négy holdon most is ott áll a dohánykóró.

Kérdés: Ki tartozik ezt kiszántani? és kinemszántás esetében ki büntethető? a tulajdonos-e, vagy a termelő?

Igen szeretném tudni tek. Szerkesztő urak, s a pénzügyi köröknek ide vágó ítéletét. És jó is lesz, most ideje korán a „Magyar Dohány-újság” útján a termelőket és a földtulajdonosokat is eleve felvilágosítani, s figyelmeztetni őket, hogy jövőre erre is legyenek tekintettel, midőn dohánnyal alá földeket haszonbérbe adnak és vesznek.

Szerény véleményem szerint ez esetben egyik fél sem büntethető, s így sok esetben a törvény ezen üdvös rendelkezésének nem fog elég tétetni.

Én okoskodásomat a törvény szellemére alapítom.

A törvény csak dohánytermelőkről, s nem földtulajdonosokról beszél. A törvény nem a földtulajdonost, hanem csak a dohánytermelőt bünteti meg a termelésből való kizárással. A törvény megbünteti ugyan a termelőt, ha a dohánytőkéket kellő időre ki nem szántja, de nem kényszeríti arra, hogy ingyen a tulajdonosnak földet buza alá megszántsa, fölterve, hogy a le szántás előre nem volt kikötve, a mint legtöbb helyen nincs is. Ha tehát a tőkék kiszántása, tekintet nélkül a föld tulajdonosára, a dohánytermelőt illeti és kötelezi, akkor a törvény a dohánytermelőre, saját kárára s földtulajdonos javára, vagyis az nehéz terheket ró. Ez pedig nem lehetett a törvénynek inteniója e §-nál.

Másodsor a föld tulajdonosát sem érheti büntetés; nem lévén termelő, nem tarthat atól, hogy a dohánytermelésből kizáratik, más büntetésről pedig nincs szó; de a törvény

maga sem szól a föld tulajdonosáról, hanem csak a dohánytermelőkről, valószínűleg föl-tételezván, hogy minden dohánytermelő saját földdel rendelkezik, a mi pedig nem áll. És végül kényszeríthető-e a nem termelő földtulajdonos arra, hogy a dohánytermelő által ott hagyott dohánytökeket október 15-ig kiszántassa? S ha igen, mely törvény, vagy rendelet alapján?

A kérdés minden esetben vitás, s igen fontos, miéртis annak megbeszélése, s megvilágítása e becses lapokban nem lesz fölösleges fáradság.

Nagy érdekekkel várom a bárhonnai jövő becses választ, s előre is köszönetet mondok érte.

Ambrus József
plébános.

Kísérletezések és megfigyelések a dohány kiképzése körül.

Írta: DR. NYÁRY FERENCZ, főgymnasiunai tanár
Nagy-Becskereken.
(Vége.)

A jószág tőle sűrűn agadták fel a gerendákba vert szegekre a még zsinóron levő dohánnyt. Allítólag azért, hogy szebben lehessen simítani. — Láttam másik helyen, hogy a simító szobában folytonosan mostak, főztek, vagy legalább vizet melegítettek nyitott edényben — természetesen azért, — hogy szebben simuljon a dohány. Leggyakoribb esetek közé tartozik az, hogy a zsinórról lehúzott dohánnyt aránylag vékony rétegekbe szétrakják a hó tetejére, (ha van hó; mert ez az eljárás legolcsóbb) sőt láttam rá esetet, hogy zsinórtól együtt kirakják a hóra. — Csak némi intelligenciával bíró ember is ismeri a dohánynak hygroszkopos (vizpára felszívó) természetét és képességét. El lehet tehát képzeli, hogy ily körülmények között mennyire teledzi magát a dohány nedvességgel. — Ezen szerencsétlen szokásokat pedig annál nehezebb lesz megszüntetni; mert a kis-termelőnek újabb nemzedéke, egész az 50 éves korig — tehát tulajdonilag nagyobb rész — kis gyermekora óta beéltte magát az ilyen kezelésbe és ugyszólván vérré vált benne azon meggyőződés, hogy csak akkor lesz dohánnyal tőkéltes, ha ezen eljárások egyike, vagy másika általa a jótékony nyirkosságot megkapja. — Mely hitében gonoszul megerősíti azon körülmény, miszerint a tulságig meg nem ereszkedett dohánnyal oly bensősleg szivják magukba ezen nyirkosságot, hogy a válogatás és simítás folytán külsőleg nemileg meg is szikkadván — a csomózásnál egészen száraznak látszanak. A bálokban azonban ezen nyirkosság részint némi összefüledés folytán, a levelekből kiúszad — kinyomatik. Mikor aztán a bált mérlegelőkör felnyitják, a mérleg pedig szétbontogatják, már a pusztá tapintás is elegendő a fölösleges nedvesség felismerésére és megítélésére. Maguk a termelők olykor ösztönén bámulják, hogy milyen vízessé lett az ő száraz dohánnyuk. — Valóban gyakran nem is lehet rossz néven venni, ezen szegény tanulatlan emberek elkeseredését. — A vándortanar urak részéről sok türelemre és rábeszélő képességre lesz szükség, hogy a különben becstelen kis termelőket (kiknek öntudatosabb oktatójuk — talán atyjuk, vagy nagyapjuk — róhatók meg ezen eljárások meghonosításáért) ezen rájuk nézve hátrányos szokástól eltérítsék. — Vagy a törvényszabta büntetésekkel sújtva lesz kénytelen ezen mesterséges nedvesítési szokásokat leküzdni. Azt előre lehet látni, hogy a termelés, szárítás, simítás és csomózás terén előforduló rossz szokások bármelyikének leküzdése nem fog — talán együttvéve sem annyi felajdulást okozni, mint a nedvesítés megszoktatása. — És itt alkalmasint azon szerep fog a jövedékek jutni, mint az orvosnak, ki betegének életét megmentendő, az elrökosodott sebet tüzzel, késsel kénytelen kiirtani. Tudja, hogy fájdalmas és kínt fog okozni,

mégis hidegvérrel hajtja végre a szükséges műtétet. — Ha majd aztán a termelők tapasztalni fogják a magasabb — talán meg is kétszereződött — állagokat, a legnagyobb lármát ütők fognak majd legmegelégedettebben mosolyogni.

Negyedik a b n o r m i t á s n a k találat azon körülményt, hogy a termelők igen eltérő hőmérsékű dohánnyokat szállítottak be. Volt alkalmam benyulni oly — a mérlegről lekerült bálba, melynek közepén levő csomóit is tagyos hidegségűnek éreztem, melyek között meredt, törékeny, tehát megfagyott levelek is kerültek. (Nincs kizárva a valószínűség, hogy az ilyen tagyos dohánnyok is szolgáltattak ragacsos, rothadásra hajlandó és könnyen poshadó leveleket). De akadtam olyan bálokra is, melyeknek belseje, ha nem is meleg, de enyhé hőmérsékű (körülbelül + 12 + 14 R°) volt úgy, hogy párolgása látható volt. — Ezen különböző hőmérsékű bálók egyé és ugyanazon községben (mondhatnám valamennyi községben) fordultak elő, így a hason minőségű dohánnyoknak egy asztagba kellett kerülniök. — Előre látható volt, hogy ennek következtében az asztagok felmelegedésénél zavarok fognak beállni. — Nem is tartozott a ritkaságok közé, sőt majdnem általános volt, hogy az asztagok egyik része 30 — 32 fokig felmelegedett, míg másik részének hőmérséke alig emelkedett + 4 fokra. — El lehet képzeli, hogy az ilyen hőmérsékű különbözőzetek igen megnehezítették a fermentáló rendes menetét. — Ugy hiszem, hogy feltevéssel nem járok messzire a valóságtól, hogy ezen körülmény is belezártott a levelek tőkéletlen kiképzésébe és szűniknek tarkává lételebe.

Midőn ezen különös eset okai után kérdésősködtem, a termelők vagy nem tudtak vagy nem akartak kielégítő felvilágosítást adni. A sok eltérő és tökéletlen feleletekből csupán a következő valószínűséget lehetett összeállítani: Hogy egyes termelők a már kismított és csomóba kötött dohánnyt nem hordják át valami más helyiségbe, hanem palatál, agy-alá, asztal-alá, vagy pedig egy sarokba — felhalmazva — rakják el ugyan azon szobába, melyben válogatták és simították. Csak mikor bebálozták, hordják ki pitvarba, kamrába, vagy más helyiségbe. Sőt vannak olyanok is, kik a bálakat is (főleg ha nem sok van), bent hagyják szobájokban. — Mások pedig a csomókat, midőn már nagyocská halomra gyűltek, kinördték padlásra, kamrába, pajtába vagy valamely más alkalmasnak talált helyiségbe. Mikor készen lettek, innen kihordva kötötték bálókba. — Továbbá némelyek, úgy a csomókban lerakott, mint a bebálozott dohánnyokat pokrocczal, szűrrel, hadsurával — kinek mije volt — letakargatták; mások pedig takaratlanul hagyták. — Természetes, hogy a csomókban kihordott dohánnyok egymáson csak lazán feküdvén, a mult tél szokatlanul nagy hidegében nagyon kihűltek; a le nem takartak pedig — eléggé nedvesek lévén, — részben mégis fagytak. Míg a szobában tartottak melegek maradtak. — Mint-hogy a bebálozást a beszállítás előtti napokban szokták végezni, a dohánnyoknak a halomba szorítás daczára sem volt elég idejük átmelegedni. — A mi pedig az utólagos kihűlést illeti, bárminő hideg legyen is a beszállítás napján, a bálnak csak legkülső része hűl ki. Egy tenyérnyire a bál belsejébe ezen hidegség nem hatol be. — Így egyes termelők dohánnyait melegen, mások hidegen sőt tagyosan szállították be.

Kívánatos lenne, miszerint a vándor tanar urak az adandó utasításokhoz jegezzenék föl, hogy a majdan fölállítandó simító pajtákban jelleire úgy a bekötött csomókat, mint a simitatlanul maradt leveleket rakják halomra és takarják le. A bekötött bálákat is, akár a simító házba, akár a szárító pajtába helyeztesenek el, szintén letakarva tartsák egész a beszállításig. — Így azután többé kevésbé egyenletes hőmérsékű lesz a beszállított dohánnyoknak.

Folytatása a mellékleten.

A szegedi dohánybevéltő felügyelőség kerületének idei kincstári dohánytermése.

— Eredeti tudósítás. —

Tekintetes szerkesztő ur!

Az ezen kir. dohánybevéltő felügyelőség kerületében levő idei kincstári dohánytermések eredményéről, zöld suly felvétel alapján készített előirányzatok adatainak közlésével, a következőkben értesitem:

a nyolcz beváltási körzetben beültetve lett 9783 hold terület, melynek átlag dohánytermése 464—565 kgr. között változik, és összesen, mintegy kerekben: 54,029 métermázsza dohány beváltására nyújt kilátást, miért is az idén a dohánytermés átlag csak közép termésnek mondható.

A szeptember hóban uralgott kedvező időjárás folytán a korán és idejében szedett levelek szépen száradtak be és beszáradásuk már annyira előrehaladt, hogy egyáltalán csomózásra alkalmasak.

A dohánytermés minősége általában kielégítő, és csak itt-ott tett a későn tört dohányokban a folyó hó első felében uralgott eső-idején nagyobb kárt azáltal, hogy azok megfűledtek és kocány rohadattá lettek.

A szegedi beváltási körzetről legnagyobb részben jó szivargyártásra való anyag, az apátfalvai körzetről nagy részt kielégítő és jó szivargyártáshoz való anyag; a félegyházi körzetről jó minőségű szivarburok és bélanyag, a palánkai körzet kerti leveleiből pedig jó szivarkeanyag és szép vágódohány várható, a többi azonban legnagyobb részét csak közönséges vágóanyagra nyújt kilátást; sőt a csányi körzet kistermelőinek, szárító pajták hiányában, szabadban szárított, a tökélen elég szépen állott dohányjaiban sok kocány rohad, esővert és romlott dohány lesz, valamint a csongrádi körzet kis termelőinek dohányjaiban is.

Most pedig ezzel a dohánytermés állásáról zárjelentésemet azon honfiai jó kíváncsival lejezem be, hogy adjon jövőre a magyarok nagy Istene édes hazánk okszerű és törekvő dohánytermelőinek jobb időjárást és annak folytán ugy mennyiségileg, mint minőségileg jobb dohánytermést; de a régi paraszt kezeléshez szokott gányok törekedjenek is jobban okszerűségre, mert csakis a okszerű művelés és kezelés adhat jó időjárás mellett jó és legjobb eredményt.

Szegeden, 1888. év október hó 22-én.

Láng Ferenc,

m. kir. pénzügyi tanácsos
dohánybevéltő felügyelő

IRODALOM.

Az 1887. évi XLIV. törvényezikk. A dohányjövédéki törvények tiszta magyarázata népies nyelven. Írta Ambrus József kisoroszi plébános, kiadja a „Magyar Dohányújság“ kiadóhivatala Budapesten. A füzet, mely most sajtó alatt van, folyó hó első felében már meg fog jelenni, csinos alakban, gondosan kiállítva, ára 25 krajczár. A füzet kapható lesz az országban lévő összes m. kir. dohánybevéltő felügyelőségek és dohánybevéltő hivataloknál,

ugy a szerzőnél Kis-Oroszon, Torontál megyében; az országos gazdasági egyesület irodájában, Budapest, Köztelek, ugy szintén a „Magyar Dohány-újság“ kiadóhivatalában, Budapest. Ezen füzetkét minden dohány termelőnek, de sőt az egyes kertészeknek is a legelőlegben ajánlhatjuk, hogy ők is ismerjék az új dohánytörvényt egész lényegében.

Felhívás előfizetésre.

Tisztelettel kérjük mindazokat, kiknek előfizetésük lejárt, és az előfizetést mindaddig meg nem hosszabították, továbbá azokat, kik régtől kapják lapunkat, anélkül, hogy csak egyszer is vissza küldték volna, de mindaddig elő nem fizettek, sziveskedjenek az előfizetési öszszegyet, legjobban postautalványon hozzájuk mihamarább beküldeni. Ép ugy kérjük azokat, a kik mutatványszámunkat veszik, sziveskedjenek vagy a laphoz mellékelve postautalványon az előfizetési árat beküldeni, vagy pedig ha nem szándékoznak előfizetni lapunkra, a lapot „Vissza“ vagy „nem fogadom el“ felírással hozzájuk visszajuttatni.

Különösen kérjük azon t. régi előfizetőinket, kik nagyobb hátralékban vannak, sziveskedjenek hátralékaikat mihamarább beküldeni, ellenben kénytelenek leszünk a lapot többé nem küldeni, a hátralékot pedig postautalvány útján bekérni, a mit bizony nem igen szivesen teszünk.

Lapunk előfizetési ára:

Negyed évre . . . . . 1 frt.
Fél évre . . . . . 2 „
Egész évre . . . . . 4 „

A „Magyar Dohányújság“ kiadóhivatala.

Budapest. Váci-t. körút 55. sz.

VEGYESEK.

Kitüntetés. Alkér Ernő, pénzügyi főtanácsos a dohányjövédéki központi igazgatóságánál, hűséges és hasznos tevékenysége által szerzett érdemei elismerésül a vaskorona-renddel lett ő felsége által kitüntetve. Fogadjon őszinte szerencsekívánatainkat a nagyon kiérdemelt kitüntetéshez.

Adassék-e haladék a dohánypajták átalakítására? Nyiregyháza gróf Desseffy Aurél elnöksége alatt tartott egyik gyűlésen, a többek közt az határozottat el, hogy a régi dohánypajták átadomítására 5 vagy 6 év használati idő kérvényezessék. Erre nézve az a szerény megjegyzésem volna, hogy igen csodálkozom, hogy épen azon a vidéken, Szabolcs megyében, a hol sok jó és okszerű dohánytermelő van, óhajtanak a pajták átadomítását annyira elhalasztani, és pedig csodálkozom főleg azért, a mennyiben meg vagyok győződve, hogy azok mindegyike tudja, hogy az okszerű dohánytermelésnek egyik fő kelléke a czélyszerű dohánypajta. Ő méltósága gróf Desseffy Aurél ur, aki a lelke az országban a gazdasági kérdésekben előforduló minden ezélszerű és hasznos dolgoknak, a legjobban tudja, mily égető szükség van arra, hogy országoszerint a dohánypajták ügye mihamarabb rendeztessék. De különben is a kérvénynek hitem szerint ugysem volna fogantatja.

Czigarettát árusító gépezetek. Valaki azon eszmét pen-fítette meg, hogy mint Budapest különböző részein mérlegek vannak

felállítva, melyekbe ha belé lökünk 8 vagy 10 krajczárt, megmutatják sulyunkat: ugy kellene egy más ilyen forma találmányt is alkalmazni, mely a midőn két krajczárt belé löknek, egy cigarettát dobna ki; ilyen szerkezetek egyes külföldi városokban léteznek, melyek ugyan nem cigarettát, de csokoládét löknek ki. Ezen eszme nálunk a fővárosban, a hol a szivararudak majdnem egymást érik, nem ajánlható; ezt csak egyes éjjelezők vehetnék igénybe, és ezek végett épen nem érdemes azt előállítani.

Schmitter Ágost felolvasása. Felhívjuk t. olvasóink figyelmét Schmitter Ágostnak lapunk más helyén közölt kiváló érdekű felolvasására. Azon eszmét, melyet ott kifejt, nekünk is követni és nagyon szívünkre venni kellene.

Kisoros, október 24. Dohányunk legnagyobb része a kedvezőtlen időjárás következtében igen szépen száradt be. Az oktoberi esők csak igen kevés dohányt találtak a szárítófákon, t. i. azokét, kik a dohány elmaradottsága miatt, kénytelenek voltak a töréssel kézni. De ilyen elmaradott, s kissé megázott dohány igen csekély. Általán véve dohányunk kitünően száradván be, a pajtáiban is kitünően áll. Rot-hadásnak, vagy penészedésnek híret eddig még nem hallottam. Átlagos termés k.-holdankint 250 háromöles kótel, s egy ilyen kótelnek átlagos sulya 3 kiló, s holdankint átlag kaphatunk 6—7 mmázsza jó dohányt. A dohánykótelek hivatalos fölvétele a mult hetekben történt meg. A felvétel ellen egy esetben sem történt felebezés. Az egész fölvetel szigoruan s pontosan hajtatott végre. Ha ezután még valami baj nem éri a dohányt, s a csomózás nagy gondnal fog történni, ugy ez évben minőség s mennyiségre nézve is kitünő dohányt fogunk a kincstárnak szállítani. Bárcsak ugy lenne!

Ambrus József
plébános.

Dohány-congressus Párisban 1889-ik évben. A dohánynyval való visszaélés ellen alakult társulat előjárósága elhatározta, hogy a kitálatba helyezett internacionális congressus jövő év július közepén tartassék meg. Jelentkezések a látogatásra, a kérdések feladása mellett, melyek a megbeszélés tárgyát képezendik, f. év nov. első feleig a társaság irodájába, Páris, rue Jacob 38 kéretnek. A megbeszélés tárgyát 50 különböző kérdés képezi, a tudományos és társadalmi élet különböző tárgyaiból merítve. Néhányat belőlük itt meg-egyeztünk: 1. miért pipáztak az északamerikai vadok Columbus Kristóf megjelenése előtt? 2. a dohány és annak fajai; 3. a dohány és az állami háztartás; 4. a dohány és a takarékpénztárak; 5. a dohány és a csempezék; 6. a dohány használat és az állat védelem; 7. a dohány viszonya az állatok és növények acclimatálására; 8. a dohány befolyása az erkölcsösségre; 9. a dohány befolyása az erényre, és a dohányozók társadalmi állására; 10. a család és a dohány; 11. a dohány befolyása a dohányosok terhes nőkre, és a tápláló tehetősége azon asszonyoknak, akik dohányoznak vagy annak feldolgozásánál foglalkoznak; és sok ilyféle kérdések jönnek szönyegre.

Dohány mérég. E czim alatt jelent meg a folyó évben egy kis füzet; szerzője Tewrewk Árpád. A füzetben a szerző mindenképen bezihonyitani igyekszik, a mérég hatását a dohány élvezésénél és annak káros voltát; csakhogy legtöbb bizonyítékai hipotéziseken alapulnak s azért egyes bizonyítékai épen nem állják meg a sarat. A füzetek első lapján mindjárt azzal akarja állítását erősíteni, hogy — azt mondja — bizonyítja azt, mennyire erős mérég a dohány, hogy azt semmiféle állat nem eszi. Csakhogy ebben nagyon téved a szerző,

mert peidő: egyik kedvencz eledele, és jeles takarmánya a kecskének, juhoknak és birkának a dohány levél. Ezek annyira szeretik a dohányt, hogy nem csak a levelét, de még a tökéjét is lerájják és a dohányszárítók pajtáiban összegyűlt hulladékokat igen szívesen feléméztik, ha módjuk van rá. Ezen tényről nem kell bizonyítani. De más állatok is megszokták azt enni, de minthogy ez igen drága takarmány volna, tehát az állatok nem lettek reá szoktatva, és úgy nem igen kedvelik; azonban az őszi szántás alkalmával gyakran megtörténik, hogy a szántó ökrök jó étvágyal kaptak utána. — A szerző pedig határozottan mondja, hogy azt semmiféle állat nem eszi, és hogy mindnyájan kivéteei nélkül ösztönszerűleg visszautasítja mint borzasztó

mérget. Azon bizonyítéka is, hogy a pipázás az ajakrák gyakoribb jelenségét okozza, nem egészen alapos. Azzal indokolja ezen állítását, hogy a rák rendszeren ott keletkezik, azon az oldalán, a melyen a pipa vagy szivar tartatik; szerintem semmi esetre sem a dohányfüst lehetne annak esetleges oka, hanem ha már innen is származna, hát akkor inkább a szár vagy pedig a szivar nyomása okozná azt; mert ha nem a nyomástól jönne, akkor éppen nem ott, a hol a szivar vagy pipa áll, kellene jelentkezni, hanem ott, a hol a füst jár! Külömben meglehet, hogy a dohányzás sok embernek kárára van, de sok igen magas koru folyton erős pipásoknak ugylászik még hasznukra válik, a mennyiben megöregesznek és folyton egészségesek. —i.

Hirdetmény.

A m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóság közhírré teszi, hogy a dohánylevél borítékkal készített és eddig-élé csakis a főváros területén elárusított különlegességi „Salon” szivarkáknak szlopokával 50 darabot tartalmazó dobozokban 3 (három) forintnyi és 10 (tíz) darabot tartalmazó dobozokban 63 (hatvanhárom) krajczárnyi áron való áruba bocsátása folyó évi október hó 15-től kezdve az egész ország különlegességi árudaira kiterjesz. etik. (1888. évi szeptember hó 20-án. 11.898 sz.)

KIMUTATÁSA

az 1888-ik évben a kincstár részére engedély mellett termelt dohányok beváltására kiküldött bizottságok működése tartamának.

Sor szám	Beváltási állomás:	Felügye- lőség.	megye, melyben a be- váltási állomás fekszik.	A beváltás tartama	
				kezdeté	vége.
1.	Budapest	Budapest	Pest-Pilis-Solt Kis-Kun	december 3.	január 31.
2.	Érsekújvár		Nyitra	november 12.	december 7.
3.	Kápolna		Heves	" 19.	január 31.
4.	Miskolcz		Borsod	december 3.	" 12.
5.	Jásziskér		Jász-Nagy-Kun-Szolnok	" 10.	" 25.
6.	Jászberény		Jász-Nagy-Kun-Szolnok	" 3.	" 8.
7.	Csetnek		Gömör	november 26.	december 7.
8.	Szolnok		Jász-Nagy-Kun-Szolnok	december 3.	január 31.
9.	Tiszaroff		Jász-Nagy-Kun-Szolnok	" 3.	február 6.
10.	Arad	Arad	Arad	december 3.	január 31.
11.	Battonya		Csanád	január 2.	" 29.
12.	Temesvár		Temes	december 3.	" 9.
13.	Maros-Vásárhely		Maros-Torda	" 3.	december 7.
14.	Fogaras		Fogaras	november 28.	november 30.
15.	Békés-Csaba		Békés	december 3.	január 31.
16.	Zombolya	Torontál	" 17.	" 22.	
17.	Debreczen	Debreczen	Hajdu	december 3.	január 31.
18.	H.-Dorog		Hajdu	" 3.	" 31.
19.	Nyiregyháza		Szabolcs	" 3.	február 7.
20.	Rakamaz		Szabolcs	" 3.	január 23.
21.	Nagy-Léta		Bihar	" 3.	" 23.
22.	Nyirbátor		Szabolcs	" 3.	" 28.
23.	Vásáros-Námény		Bereg	" 3.	" 23.
24.	Nagy-Károly		Szatmár	" 3.	" 20.
25.	Nagy-Tárkány		Zemplén	" 3.	" 25.
26.	Érmihályfalva		Bihar	" 3.	" 20.
27.	Csenger		Szatmár	" 3.	" 20.
28.	Kisvárdá	Szabolcs	" 3.	" 20.	
29.	Szeged	Szeged	Csongrád	december 3.	január 16.
30.	Csongrád		Csongrád	" 3.	" 8.
31.	Csany		Csongrád	" 3.	" 16.
32.	Csóka		Torontál	" 17.	" 21.
33.	Nagy-Becskegy		Torontál	" 17.	" 15.
34.	Cs.-Apátfalva		Csanád	" 3.	december 20.
35.	Félegyháza		Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun	" 3.	január 8.
36.	Palánka		Bács	november 19.	december 21.
37.	Ujvidék		Bács	" 19.	" 12.
38.	Tolna	Tolna	Tolna	december 10.	január 24.
39.	Fadd		Tolna	november 12.	" 7.
40.	Barcs		Somogy	december 10.	" 31.
41.	Szulok		Somogy	" 3.	" 24.

Budapest, 1888. Október hó 22-én.

A kir. dohányjövédéki közp. igazgatóság.

Nyom. Markus Samunál, Budapesten, Andrásy-ut 12. sz.